

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548: 5-6)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 กำหนดในเป้าหมายหลักของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง คือ การสร้างกระแสสังคมให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกรอบความคิดหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยทุกคนผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549: 7) นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้โดยยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549: 47)

ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่กำหนดแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินไว้ในมาตรา 78 ว่ารัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ นอกจากนี้แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ มาตรา 83 กำหนดว่ารัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการมีความตระหนักในภารกิจที่สำคัญดังกล่าว และให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) มุ่งเน้นนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาประเทศ จึงจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2550-2554) โดยการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักยสิ่งแวดลอมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของความเป็นไทย โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมกันรับผิดชอบเพื่อให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน นำสู่วิถีชีวิตของประชาชน สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ตามแนวพระราชดำรัส และนโยบายรัฐบาล รวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของการผลักดันให้ประเทศไทยโดยรวมพัฒนาต่อไปอย่างเต็มศักยภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: คำนำ) โดยกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการไว้ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พ.ศ. 2550: กำหนดให้มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต่ำกว่า จำนวน 80 แห่ง ระยะที่ 2 พ.ศ. 2551-2552: พัฒนาและขยายเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ต่ำกว่า 800 แห่ง และระยะที่ 3 พ.ศ. 2553-2554: พัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาครบทุกแห่งทั่วประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 3) โดยผลการดำเนินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในระยะแรก ปีงบประมาณ 2550 มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 135 แห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 48) ในระยะที่สอง ปีงบประมาณ 2551-2552 มีการพัฒนาและขยายเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการจัด

กระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกจังหวัด จำนวน 1,124 แห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 1)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือเป็นองค์กรส่วนหนึ่งของภาครัฐที่ทำหน้าที่จัดการศึกษา มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และการจัดการศึกษาของไทยในยุคการปฏิรูปการศึกษาได้ให้ความสำคัญทางการศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรมมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาจะต้องมีแนวทางในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 6 ที่มุ่งเน้นพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดว่าในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 7)

โดยเฉพะอย่างยิ่งสังคมในยุคปัจจุบันมีการนำระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่มีการแข่งขันสูงมาใช้อย่างไม่รอบคอบ การกระตุ้นค่านิยมการบริโภคอย่างฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย และเป็นไปตามกระแสจนเกินไป โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ที่แท้จริงทั้งต่อตนเองและส่วนรวม ส่งผลให้คุณธรรมของผู้คนในสังคมลดน้อยถอยลง และสภาพสังคมอ่อนแอ การพัฒนาระบบการศึกษานบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากการมุ่งพัฒนาคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ มีความสมดุล ทั้งสติปัญญา จิตใจ และร่างกาย โดยใช้คุณธรรมซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของหลักปรัชญาฯ เป็นตัวนำทาง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2549: 74) ดังจะเห็นได้จากผลการดำเนินงาน โครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ได้สรุปสาระสำคัญปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จและแนวทางการพัฒนา จากการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ “วิทยากรเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” ไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้เทคนิคและวิธีการสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียน นำหลักวิถีพุทธมาเป็นแนวทางในการศึกษา สร้างสื่อการเรียนรู้

เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ทำกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมสหกรณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย มีความอ่อนโยน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ เกิดการแข่งขัน มีเหตุผล ประหยัด เกิดการออม สุขภาพจิตดี มีความสุข ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 9)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเปรียบเสมือนแสงเทียนที่ส่องสว่างให้เห็นหนทางที่จะก้าวเดินต่อไปของแต่ละบุคคล ชุมชน และของประเทศชาติโดยรวม เป็นแนวทางที่เน้นการเจริญเติบโตที่ค่อยๆ เกิดขึ้นตามศักยภาพที่มีอยู่จริง อย่างมีเหตุผล เป็นขั้นเป็นตอนด้วยความมั่นคงและเตรียมพร้อมด้วยความไม่ประมาทในการรับมือกับวิกฤตต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น นับเป็นกระบวนการมุ่งพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงมากกว่าการสร้างความสำเร็จเติบโตอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดที่ลอกเลียนแบบมาจากสังคมอื่นๆ โดยไม่พิจารณาให้รอบคอบ แต่เน้นผลลัพธ์ในระยะสั้น โดยขาดการสร้างพื้นฐานที่มั่นคง สมดุล ซึ่งนับเป็นการเสี่ยงต่อความไม่แน่นอนทั้งหลายที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1)

ด้วยความสำคัญตามหลักการและเหตุผลดังกล่าว จึงควรน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติเพื่อการดำเนินการในสถานศึกษา เนื่องจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิด และแนวทางปฏิบัติตนสำหรับคนทุกคน ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มั่นคง ยั่งยืนก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ และทำความอยู่เย็นเป็นสุข ความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมไทยส่วนรวมอย่างแท้จริง และการศึกษา คือ เครื่องมือของการพัฒนาคน ดังนั้นหากส่งเสริมการพัฒนาระบบการศึกษาให้มีพื้นฐานบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเท่ากับเป็นการพัฒนาคนในประเทศให้มีคุณลักษณะที่ดีและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า (คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2549: 72)

สถานศึกษาแต่ละแห่งนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูถือว่าเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในการนำนโยบายด้านการศึกษามาสู่สถานศึกษา นับเป็นกลไกในการขับเคลื่อนโดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจกับประเด็นในตรรกะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้มีการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษามากน้อยเพียงใด มีการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับใด เพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้รับโอกาสต่างๆ จากการขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์ขับเคลื่อน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2550-2554) ในฐานะที่เป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานศึกษาทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ว่ามีการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด และผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาในการวางแผนพัฒนาปรับปรุง แก้ไข หรือหาแนวทางสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงาน โรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง เพื่อที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการสู่การเรียนการสอน และการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดคุณภาพสูงสุด จนสามารถนำไปสู่ประสิทธิผลสูงสุดที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนในสถานศึกษาแต่ละแห่งต่อไป ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาการบริหารงาน โรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารงาน โรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงาน โรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่
3. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงาน โรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ระหว่างโรงเรียนแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงและโรงเรียนที่ไม่ใช่แกนนำเศรษฐกิจพอเพียง

สมมติฐานในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีสมมติฐานเกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 อยู่ในระดับมาก
2. การบริหารงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 มีความแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน
3. การบริหารงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกับโรงเรียนที่ไม่ใช่แกนนำเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตที่ศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 มีโรงเรียนรวม 139 โรงเรียน จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 1,454 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามประเภทโรงเรียน จากตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 304 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการบริหารงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ตามขอบข่ายภารกิจที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545: 14) หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ มาตรา 39 กำหนดการกระจายอำนาจให้มีการบริหารงาน 4 ด้าน คือ

- 2.1 การบริหารงานวิชาการ
- 2.2 การบริหารงานงบประมาณ
- 2.3 การบริหารงานบุคคล

2.4 การบริหารงานทั่วไป

3. ตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

3.1.1 ขนาดโรงเรียน แบ่งเป็น

- 1) เล็ก
- 2) กลาง
- 3) ใหญ่

3.1.2 ประเภทโรงเรียน แบ่งเป็น

- 1) โรงเรียนแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) โรงเรียนไม่ใช่แกนนำเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็น

3.2.1 การบริหารงานวิชาการ

3.2.2 การบริหารงานงบประมาณ

3.2.3 การบริหารงานบุคคล

3.2.4 การบริหารงานทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนในการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานตามภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบของโรงเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาคอบคลุมขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

2. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การส่งเสริม

ความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน และการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และหน่วยงานอื่น

3. การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการจัดการเกี่ยวกับการจัดทำแผน งบประมาณและการเสนอของบประมาณ การจัดหางบประมาณ การจัดสรรและการใช้งบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณ พัสคและสินทรัพย์ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการใช้ งบประมาณ และรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณ

4. การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินการจัดการเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการ ศึกษาให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพ ให้มีความรู้ ความสามารถ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติราชการ การนิเทศติดตามการทำงาน การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

5. การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินการจัดการเกี่ยวกับการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา การจัดระบบการบริหาร และพัฒนาองค์กร การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การดูแลอาคารสถานที่ และ สภาพแวดล้อม การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุนประสานงานทางการศึกษา ของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

6. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติตน การพัฒนาและบริหารงานให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมี ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริตและมีความรู้ที่สมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้ เป็นอย่างดี

7. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี วัตถุ ปัจจัย บุคลากรที่ไม่น้อยและไม่มากเกินไป และสามารถดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงาน บุคคล การบริหารงานทั่วไปให้สำเร็จด้วยดี

8. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจในการดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปอย่างมีเหตุผล โดยนำ เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่าง รอบคอบ

9. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมความพร้อมรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลง ด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

10. ความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความ รอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน มาใช้ในการตัดสินใจดำเนินงานด้าน

การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

11. คุณธรรม หมายถึง การเสริมสร้างประสบการณ์ ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

12. การบริหารงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินงานตามภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบของโรงเรียนที่ตั้งอยู่บนหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล ควบคู่กับการมีคุณธรรมและความรู้ในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับโรงเรียน

13. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง จำนวนนักเรียนในโรงเรียนแบ่งออกเป็น 3 ขนาดดังนี้

13.1 ขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน

13.2 ขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน

13.3 ขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

14. โรงเรียนแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง โรงเรียนแบบอย่างการจัดการกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

15. โรงเรียนที่ไม่ใช่แกนนำเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง โรงเรียนที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนแบบอย่างการจัดการกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

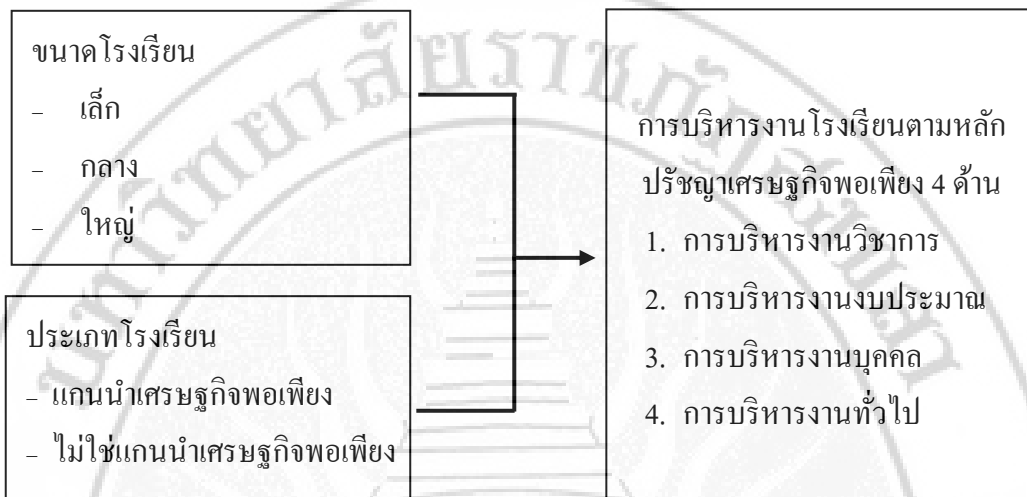
16. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 หมายถึง หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ สพฐ.ใช้อักษรย่อว่า สพป.ตง.1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ใน 4 ด้าน ตามขอบข่ายภารกิจที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 จึงนำเสนอเป็นองค์ประกอบของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังแผนภูมิ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แผนภูมิ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ปัญหาอุปสรรคต่างๆ เพื่อพัฒนางานด้านการบริหารงาน โรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ดียิ่งขึ้น
2. เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาต้ง เขต 1 ในการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ประยุกต์เพื่อการปรับปรุง พัฒนาการบริหารงาน โรงเรียนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาต้ง เขต 1 หรือโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาล้ายกัน สามารถนำผลของการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานทั้ง 4 ด้านของโรงเรียนให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและสอดคล้องตามแนวนโยบายของ รัฐบาลและกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาต้ง เขต 1 สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการ และส่งเสริม การพัฒนาครู โดยการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของโรงเรียน